

Załącznik 1 do regulaminu konkursu pt. „Mój pierwszy zielnik” dedykowanego dla dzieci uczestniczących w warsztatach „Wykonaj własny zielnik!”.

Zasady sporządzania zielnika: MÓJ PIERWSZY ZIELNIK

Co to jest zielnik

Zielnik to zbiór zasuszonych roślin, zebranych na wycieczce/spacerze w lesie, na łące, w polu itp., wysuszonych w odpowiedni sposób, naklejonych na papier i opisanych.

Po co robimy zielnik

- żeby się nauczyć, jak wyglądają rośliny, czyli:
 - z jakich części się składają: z kwiatu, owocu, łodygi, liści i korzeni
 - jak te części wyglądają u różnych roślin: na przykład jak wygląda liść u klonu, a jak u stokrotki, jak wygląda kwiat maku, a jak kwiat bratka
- żeby się nauczyć rozpoznawać poszczególne rośliny i wiedzieć czym się różnią, czyli na przykład czym się różni stokrotka od bratka, a klon od sosny

Jak zrobić zielnik, krok po kroku:

1. Dom - zanim się wybierzemy zbierać rośliny

Czego potrzebujemy?

- 2 kawałków grubej tektury lub cieniutkiej deseczki (szerokiej na około 33 cm długiej na około 46 cm – poproście rodziców o pomoc w przygotowaniu) i sznurka
- starych gazet (takich zwykłych czarno-białych - nie kolorowych, błyszczących, bo takie źle pochłaniają wodę)
- zeszytu lub notesu i długopisu
- łopatkę
- sekatora
- atlasów roślin, specjalnych książek zwanych kluczami, w których są opisy roślin lub też dostępu do Internetu
- szkła powiększającego.

Po co nam to wszystko?

- z tektury lub deseczek i sznurka zrobimy teczkę do noszenia roślin na spacerze. Wystarczy włożyć między nie gazety i związać mocno sznurkiem jak paczkę. Gazety wcześniej przycinamy tak, żeby nam nie wystawały z teczki.

Po co nam teczka - czemu nie możemy nieść roślin w ręce albo koszyku czy woreczku? Bo potem będziemy je suszyć i przylepiać a papier, a przylepić możemy tylko płaską roślinę. Rośliny zaczynają schnąć już zaraz po zerwaniu, więc jeśli ich nie ściśniemy na płasko od razu na spacerze to się nam poskręcają i takie wyschną. A po co nam gazety - czemu nie możemy roślin włożyć samych do teczki? Bo gazety pomogą nam ładnie spłaszczyć i ułożyć roślinę oraz pomogą oddzielić rośliny od siebie i posegregować według miejsca zbioru ponadto rośliny już zaczną schnąć.

- łopatką będziemy wykopywać mniejsze rośliny z ziemi, a sekatorem ucinąć gałązki z drzewa czy krzewu (wiadomo - ich nie wykopujemy w całości ☺)
- notes/zeszyt i długopis będą nam potrzebne, aby sporządzić etykietę terenową
- atlasy, Internet, aplikacje mobilne będą służyć do rozpoznawania roślin, których nie znamy, a szkło powiększające do obserwacji małych części rośliny np. drobnych kwiatów

2. Spacer – zbieramy

Kiedy znajdziemy roślinę, którą chcemy mieć w zielniku to:

- jeśli to jest drzewo czy krzew (np. czeremcha), to sekatorem ucinamy taką gałązkę z liśćmi oraz kwiatami lub owocami, żeby się zmieściła do teczki
- jeśli jest to roślina zielna (np. poziomka), to wybieramy okaz z liśćmi, kwiatami lub owocami i łopatką wykopujemy całą roślinę z korzeniami. Otrząsamy ziemię z korzeni (żeby było je widać, i żeby nie zaścianić zielnika)

- wrywamy z notesu/zeszytu kartkę i piszemy na niej: miejsce, gdzie zebraliśmy roślinę (np. Kraków, dzielnica Tyniec, łąka), datę zebrania, a jeśli już wiemy co to za roślina wpisujemy też jej nazwę. Ta kartka to etykieta terenowa
- otwieramy teczkę, wyjmujemy i otwieramy gazetę
- kładziemy roślinę na gazecie i próbujemy tak roślinę ułożyć, żeby jej części (liście, kwiaty) były jak najlepiej widoczne i miały kształt zbliżony do naturalnego. Ułożoną roślinę przytrzymujemy w tej pozycji jedną dłonią a drugą zamykamy gazetę. Teraz najtrudniejsze: jednocześnie powoli wyciągamy dłoń z gazety, starając się drugą dłonią z góry przez gazetę przytrzymać roślinę. Jak już wyciągniemy dłoń z gazety, to wciąż trzymając dłoń na gazecie nakładamy górną tekturkę teczki i powoli wyciągamy dłoń ze środka. Teraz wiążemy mocno sznurkiem teczkę jak paczkę. Jak poćwiczyć, na pewno dacie radę!
- Uwaga! Jeśli roślina nie mieści się w gazecie, zginamy ją lub przecinamy, aby nie wystawała (robimy tak, ponieważ wystające części się nie spłaszczą i źle wyschną).

3. Dom – rozpoznajemy rośliny, których nie znamy

Po przyjeździe do domu musimy rozpoznać rośliny, których nie znamy - łatwiej to zrobić przed ich wyschnięciem, bo rośliny po wysuszeniu wyglądają inaczej np. mogą stracić kolory, zapach, może nieco zmienić się kształt liści, kwiatów itp. A więc po kolei:

- otwieramy teczkę i wyciągamy gazety z roślinami, których nie znamy
- każdą roślinę porównujemy z ilustracjami i opisami w atlasach, w Internecie lub w aplikacjach mobilnych i staramy się dowiedzieć, jak się nazywa
- nazwę rozpoznanej rośliny dopisujemy na tej karteczce (etykietce terenowej) z gazety.

4. Dom – suszymy zbiory

Zaraz po rozpoznaniu roślin trzeba wszystkie dobrze wysuszyć. Czemu? Bo mokrych roślin nie możemy nalepiać na arkusz – schnąc na arkuszu, poskręcałyby się, pomarszczyły, a nawet spleśniałyby. Żeby tego uniknąć:

- przekładamy rośliny wraz z karteczkami do suchych gazet
- wkładamy gazety z roślinami z powrotem do teczki, wiążemy mocno i kładziemy ją w suchym i ciepłym miejscu (np. na oknie)
- codziennie sprawdzamy czy rośliny i gazety są wilgotne. Jeśli tak, to przekładamy rośliny z karteczkami do suchych gazet (rośliny będą puszczać sok jeszcze jakiś czas i musimy go stale usuwać).

5. Dom – robimy zielnik

Czego potrzebujemy?

- sztywny papier np. z bloku technicznego – jeśli chcemy zbierać większe rośliny potrzebujemy bloku o rozmiarze A3, do mniejszych wystarczy A4
- klej biurowy
- cienki papier pocięty na paseczki (nie taśmę klejącą!), ewentualnie taśmę papierową z warstwą kleju
- wydrukowane, skserowane lub przepisane etykiety zielnikowe, które dostaliście od nas (wzór dołączamy również do instrukcji)
- zebrane i wysuszone rośliny w gazetach

Teraz możemy już zrobić nasz zielnik. A więc do dzieła!

- kładziemy na stole kartkę sztywnego papieru
- wyciągamy roślinę z gazety i kładziemy na tę kartkę
- układamy roślinę na papierze tak, żeby jak najlepiej było widać jej części – kwiaty, owoce, liście
- paski cienkiego papieru smarujemy klejem i przykładamy do rośliny między liśćmi tak, żeby obejmowały tylko łodygę czy gałązkę. Dociskamy pasek z obu stron, żeby roślina się nie przesuwała. Robimy to starannie.
- na etykiety przepisujemy ładnie to, co na spacerze zapisaliśmy na karteczkach terenowych, czyli: nazwę rośliny, miejsce zebrania i datę, na dole imię i nazwisko zbieracza i tego kto ją rozpoznał i oznaczył (czyli Ty) – i to będzie gotowa etykieta zielnikowa
- etykiety przypiecamy jedną krawędzią do arkusza (nie do rośliny!). Arkusz zielnikowy jest gotowy!
- składamy te arkusze, obkładamy tekturkami i związujemy sznurkiem. Mamy nasz własny zielnik!

Powodzenia!

Botanicy dla Krakowian

MÓJ PIERWSZY ZIELNIK

.....
nazwa rośliny:

.....
miejsce zbioru:

.....

.....

data:

zebrał:

nr arkusza:

oznaczył: